

TÍÐINDI

EIN SORGAR-SØGA UM FØROYSKA BÚSKAPIN

At føroyingar fara uttanlands at arbeiða er bara eitt sjúkueyðkenni fyri eina nógv meira álvarsama støðu, nevniliga at føroyski búskapurin er ov veikur til at skapa arbeiði og vinnumøguleikar til øll. Tað er hin sanna sorgarsøgan, sigur Hermann Oskarsson, búskaparfrøðingur og granskari

Ingolf S. Olsen - PRESS

Heldur enn at gremja okkum um, at so nógvir føroyingar arbeiða og rinda skatt uttanlands og samstundis njóta gott av teimum somu almennum tænastunum her heima sum skattgjaldandi føroyingarnir, so áttu vit at fegnast um, at tann ferðandi arbeiðsmegin hóast alt ikki rýmir heilt.

Tað heldur Hermann Oskarsson, búskaparfrøðingur og granskari á Fróðskaparsetrinum.

Tí grundleggjandi trupulleikin er ikki, at fólk leita sær uttanlands at arbeiða, men at vit ikki megna at skapa arbeiðspláss til hesi fólkin í okkara egna landi.

Sanna sorgarsøgan

- Hetta er hin sanna sorgarsøgan, at føroyski búskapurin ikki er nóg sterkur til at skapa vinnumøguleikar til øll tey sum búgva í landinum og vilja upp í vinnuna. Tað merkir millum annað, at hvørki føroyskir ella útlendskir íleggjarar hóma

nakran vinning við at gera iløgur í Føroyum. Tað merkir eisini, at figgingarstovnar ikki halda, at arbeiðspláss í Føroyum eru før fyri at svara lánsrentuna, sum annars er sera lág, og fremst av øllum merkir tað, at ongin sær vakstrarpotensialid í tí fólki, sum her býr, tí tilfeingi, vit ráða yvir, ella tí samfelagi, vit saman hava skapt, sigur hann.

Men higartil hevur ongin ligið eftirá orsakað av hesi støðuni, so hví kalla tað eina sorgarsøgu?

- Tí støðan sigur okkum nakað um samfelagið, um búskapin, sum er ein sorgarsøga, og sum kanska er ein fyriboðan um, at her eru ringar tíðir í væntu. Verri enn tær, sum hava verið. Støðan er tann, at vit higartil hava megnað at hildið eitt livistøði ájavnt onnur grannalond, men at akkurát hesi evnini eru hótt, tí verða ongar iløgur gjørdar, og arbeiðsfjöldin ikki skapar virði inni í okkara egna búskapi, so fer at ganga skeivan veg. Tá hava vit púra mist lívs-

kraftina sum samfelag. Hetta er sanna sorgarsøgan, sigur Hermann Oskarsson.

Búskaparlíga er tað nevniliga stórir munur á, hvar og hvussu fólk fáa sína inntøku.

- Tey, sum búgva í Føroyum og hava arbeiði í landinum, brúka sjálvandi eisini pengar og gera iløgur, umframt at tey gjalda skatt til at figgja almenna húshaldid. Men fremst av øllum leggja tey eftir seg eitt heilt produkt, sum hevur nyttuvirði og søluvirði, sigur Hermann Oskarsson.

Fólk rýma

Spurningurin er so, hví støðan í Føroyum er soleiðis, sum hon er.

- Ongin veit við vissu, hví vit í dag hava so fá arbeiðspláss í mun til støddina á arbeiðsfjöldini, men støðan er tann, at við arbeiðsloysinum og talinum á teimum, sum arbeiða uttanlands, mangla arbeiðspláss til eini 10 – 15 prosent av arbeiðsfjöldini, sigur Hermann Oskarsson.

Hann vísir á, at tá eru tey

ikki roknað uppí, sum stinga í sekkin og rýma av landinum, og tey, sum eru farin uttanlands at nema sær útbúgving, men ikki koma heimaftur.

- Vit missa javnt og samt ein part av fólkinum úr arbeiðsfjöldini, tí tey rýma av landinum. Hesi eru horvin úr búskapinum, og leggja tí einki eftir seg her. Men tibetur er tað so, at fleiri av teimum, sum einki arbeiði hava fingið her heima, í staðin hava funnið sær arbeiði uttanlands, men kortini verða búgvandi í Føroyum. Hesi eru tibetur ikki horvin úr búskapinum, og eru tí partur av potensiellu arbeiðsfjöldini. Harafturat eru tey brúkarar, sum geva sitt ikast til búskapin, tá tey keypa og gera iløgur, hóast bara fá teirra gjalda skatt her, sigur Hermann Oskarsson.

Talið av herbúgvandi føroyingum, sum arbeiða uttanlands, er vaksið støðugt seinastu árin, og sambært Hermann Oskarsson eru árligu lønargjaldingarnar

uttaneftir til føroyskar borgarar nú helst væl oman fyri eina milliard krónur, sum svarar til eini 10-15 prosent av øllum lønargjaldingunum.

Ikki teirra skuld

Hann leggur dent á, at málið er í tveimum pørtum. Annar parturin snýr seg um einstaklingin, og hin snýr seg um búskapin – um landið sum heild.

Og tað er fullkomiliga skeiv adressa at leggja eftir einstaklingum, sum fara uttanlands at sigla ella arbeiða á landi, heldur hann.

- Einstaklingurin, sum fer uttanlands at arbeiða, ger ikki annað enn at halda liv í sær sjálvum og síni familju. Tað høvdu øll gjørt, um neyðugt var, og ongin skal lastast fyri tað. Harafturat hava tey syrgt fyri ikki at liggja nøkrum til last, tí tey eru før fyri at breiðføða seg og síni, hóast tey so ikki gjalda skatt í Føroyum. Men tað er so ikki teirra skuld, men í samsvari við millumtjóða sáttmálar. Og tað sama er galdandi, tá tey ikki gjalda

skatt í Føroyum. Tað er ikki teirra skuld, og tað skal eingin lasta teimum fyri, tí tað er púra í samsvari við millumtjóða sáttmálarnar um skatting av arbeiði um landamark, sigur Hermann Oskarsson.

Loysnir finnast

Sjálvt um ilt er at finna nakra einfalda frágreiðing uppá, hví føroyski búskapurin ikki hevur megnað at skapa nógv mikið av arbeiðsplássum til alla arbeiðsfjöldina, so er Hermann Oskarsson ikki ráðaleysur, tá tað snýr seg um at gera átøk at betra um støðuna frameftir – fremst av øllum at fáa ein stóran part av teimum heimaftur, sum er rýmd ella ikki vilja heimaftur eftir loknan lestur.

- Onkrir batar eru longu